

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

18 decembrie 2008 *

În cauzele conexate C-101/07 P și C-110/07 P,

având ca obiect două recursuri formulate în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introduse la 19 și la 20 februarie 2007,

Coop de France bétail et viande, fostă Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV), cu sediul în Paris (Franța), reprezentată de M. Ponsard, avocat, cu domiciliul ales în Luxemburg (C-101/07 P),

Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA), cu sediul în Paris,

Fédération nationale bovine (FNB), cu sediul în Paris,

Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL), cu sediul în Paris,

* Limba de procedură: franceza.

Jeunes agriculteurs (JA), cu sediul în Paris,

reprezentați de V. Ledoux și B. Neouze, avocați (C-110/07 P),

recurente,

celelalte părți în proces fiind:

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnia A. Bouquet și X. Lewis, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

Republica Franceză, reprezentată de domnul G. de Bergues și de doamna S. Ramet, în calitate de agenți,

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka și U. Lohmus (raportor), judecători,

avocat general: domnul J. Mazák,
grefier: domnul R. Grass,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 aprilie 2008,

având în vedere ordonanța de redeschidere a procedurii orale din 2 octombrie 2008,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 octombrie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

- ¹ Prin recursurile formulate, Coop de France bétail et viande, fostă Fédération nationale de coopération bétail et viande (denumită în continuare „FNCBV”) (C-107/07P), precum și Fédération nationale des syndicats d’exploitants agricoles (denumită în

continuare „FNSEA”), Fédération nationale bovine (denumită în continuare „FNB”), Fédération nationale des producteurs de lait (denumită în continuare „FNPL”) și Jeunes agriculteurs (denumită în continuare „JA”) (C-110/07 P) solicită anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 13 decembrie 2006, FNCBV și alții/Comisia (T-217/03 și T-245/03, Rec., p. II-4987, denumită în continuare „hotărârea atacată”) prin care acesta, pe de o parte, a redus amenda care le fusese aplicată de Comisia Comunităților Europene prin Decizia 2003/600/CE din 2 aprilie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE (cauza COMP/C.38.279/F3 – Carne de vită și de mânzat din Franța) (JO L 209, p. 12, denumită în continuare „decizia în litigiu”) și, pe de altă parte, a respins în esență acțiunile care aveau ca obiect anularea acestei decizii.

Cadrul juridic

- 2 Articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de aplicare a articolelor [81] și [82] din tratat (JO 1962, 13, p. 204), prevede:

„(2) Comisia poate, prin decizie, să aplice întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi amenzi al căror quantum poate fi cuprins între minimum o mie de unități de cont și maximum un milion de unități de cont, acest maximum putând fi sporit la 10 % din cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului social precedent de fiecare dintre întreprinderile care au participat la încălcare, în cazul în care, cu intenție sau din neglijență:

- (a) comit o încălcare a dispozițiilor articolului [81] alineatul (1) [CE] sau ale articolului [82 CE] sau

(b) nu respectă o obligație impusă în virtutea articolului 8 alineatul (1).

La stabilirea cuantumului amenzii, trebuie luată în considerare, pe lângă gravitatea infracțiunii, durata acesteia.” [traducere neoficială]

3 În conformitate cu punctul 5 litera (c) din Comunicarea Comisiei intitulată „Linii directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO” (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumită în continuare „liniile directoare”):

„În cauzele care implică asociații de întreprinderi, trebuie, pe cât posibil, ca întreprinderile membre ale respectivei asociații să fie destinatarii deciziilor, iar amenzile să li se aplice în mod individual.

În cazul în care această procedură nu este posibilă (de exemplu, în cazul în care există mai multe mii de întreprinderi afiliate), cu excepția cauzelor care intră sub incidența Tratatului CECO, trebuie să se aplice o amendă globală asociației, calculată în conformitate cu principiile expuse anterior, dar echivalentă cu totalul amenzilor individuale care ar fi putut fi aplicate fiecăruia dintre membrii asociației.”

4 Articolul 1 din Regulamentul nr. 26 al Consiliului din 4 aprilie 1962 de aplicare a anumitor reguli de concurență în domeniul producției și comercializării de produse agricole (JO 1962, 30, p. 993, Ediție specială, 03/vol. 1, p. 3) prevede că articolele 81 CE-86 CE, precum și dispozițiile necesare punerii lor în aplicare se aplică tuturor acordurilor, deciziilor și practicilor prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE și la articolul 82 CE privind producția sau comerțul de produse menționate în anexa I la

Tratatul CE, în special animalele vii, carnea și organele comestibile, sub rezerva dispozițiilor articolului 2 din acest regulament.

- 5 Articolul 2 alineatul (1) din regulamentul menționat are următorul conținut:

„Articolul [81] alineatul (1) [CE] nu se aplică acordurilor, deciziilor și practicilor prevăzute la articolul anterior care sunt parte integrantă a unei organizări naționale a pieței sau care sunt necesare pentru realizarea obiectivelor prevăzute la articolul [33 CE]. De asemenea, prezentul articol nu se aplică acordurilor, deciziilor și practicilor privind agricultorii, asociațiile de agricultori sau asociațiile de astfel de asociații dintr-un singur stat membru, dacă, fără să presupună obligația de a practica un preț stabilit, acestea se referă la producția sau vânzarea de produse agricole sau la utilizarea de instalații comune de depozitare, de prelucrare sau de transformare a produselor agricole, cu condiția ca, prin aceste activități, Comisia să nu constate excluderea concurenței sau periclitarea obiectivelor prevăzute la articolul [33 CE].”

Situația de fapt

- 6 Faptele aflate la originea acțiunilor care s-au aflat pe rolul Tribunalului, astfel cum sunt expuse în hotărârea atacată, pot fi rezumate după cum urmează:

- 7 FNCBV, reclamanta din cauza C-101/07 P, reunește 300 de asociații cooperative ale producătorilor din sectorul creșterii bovinelor, porcinelor și ovinelor și circa 30 de grupuri sau de întreprinderi de sacrificare a animalelor și de prelucrare a cărnii din Franța.
- 8 Reclamantele din cauza C-110/07 P, respectiv FNSEA, FNB, FNPL și JA, sunt sindicate de drept francez. FNSEA este principalul sindicat agricol francez. Pe plan teritorial, aceasta este compusă din sindicate locale, regrupate în federații sau în uniuni departamentale ale sindicatelor agricultorilor (denumite în continuare „FDSEA”). FNSEA reunește, pe de altă parte, 33 de asociații specializate care reprezintă interesele fiecărui produs, printre aceste asociații regăsindu-se FNB și FNPL. JA îi reprezintă pe agricultorii cu vârsta sub 35 de ani. Pentru a adera la centrul local al JA, este necesară calitatea prealabilă de aderent la un sindicat local care aparține de o FDSEA.
- 9 Ca urmare a descoperirii în mai multe state membre, începând cu luna octombrie 2000, a unor noi cazuri de encefalopatie spongiformă bovină, cunoscută sub denumirea „boala vacii nebune”, precum și a unor cazuri de febră aftoasă la oi în Regatul Unit, instituțiile comunitare au adoptat o întregă serie de măsuri pentru a face față pierderii încrederii consumatorilor, împrejurare care antrenase o diminuare a consumului de carne.
- 10 Astfel, a fost extins domeniul de aplicare al mecanismelor de intervenție, destinate să retragă de pe piață anumite cantități de bovine pentru a stabiliza oferta în raport cu cererea, și au fost instaurate un regim de achiziționare a animalelor vii, precum și un mecanism de achiziționare prin adjudecare a carcaselor sau a semicarcaselor, numit „regimul special de achiziționare”. În plus, Comisia a autorizat mai multe state membre, printre care Republica Franceză, să acorde subvenții sectorului bovinelor.

- 11 În cursul lunilor septembrie și octombrie 2001, relațiile dintre crescători și măcelari erau deosebit de tensionate în Franța, iar măsurile sus-menționate au fost considerate insuficiente de agricultori. Grupuri de crescători au oprit în mod ilegal camioane pentru a controla proveniența cărnii transportate și au procedat la blocarea unor abatoare. Aceste acțiuni au condus uneori la distrugerea echipamentelor și a cărnii. În schimbul deblocării abatoarelor, crescătorii manifestanți au pretins anumite angajamente din partea abatoarelor, în special suspendarea importurilor și aplicarea unei grile de prețuri numite „sindicală”.
- 12 În luna octombrie 2001, au avut loc mai multe reuniuni între federațiile care reprezintă crescătorii de bovine, respectiv FNSEA, FNB, FNPL și JA și federațiile care reprezintă măcelarii, și anume Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (denumită în continuare „FNICGV”) și FNCBV. În urma întâlnirii din 24 octombrie 2001, organizată la cererea ministrului francez al agriculturii, a fost încheiat, între aceste șase federații, acordul federațiilor crescătorilor și ale măcelarilor privind grila de preț minim – vaci pentru sacrificare la intrarea în abator (denumit în continuare „acordul din 24 octombrie 2001”). La 30 octombrie 2001, Comisia a adresat autorităților franceze o scrisoare prin care solicita informații privitoare la acest acord.
- 13 Acordul din 24 octombrie 2001 presupunea două aspecte. Primul aspect îl constituia un angajament de suspendare provizorie a importurilor, fără distincție între tipurile de carne bovină. Cel de al doilea aspect consta într-un angajament de aplicare a grilei de prețuri de achiziție la intrarea în abator a vacilor pentru sacrificare, și anume a vacilor a căror destinație a fost fie reproducerea, fie producția de lapte, ale cărui detalii erau definite în acest acord. Astfel, acesta conținea o listă de prețuri pe kilogramul de carcasă pentru anumite categorii de vaci și modul de calcul al prețului care trebuia aplicat pentru alte categorii, în funcție mai ales de prețul de achiziție special fixat de autoritățile comunitare. Acordul menționat trebuia să intre în vigoare la 29 octombrie 2001 și să fie aplicat până la sfârșitul lunii noiembrie 2001.

- 14 La 9 noiembrie 2001, autoritățile franceze au răspuns la cererea de informații a Comisiei din 30 octombrie 2001.
- 15 La 9 noiembrie 2001, Comisia a mai adresat o cerere de informații FNSEA, FNB, FNPL, JA, precum și FNICGV în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17. Întrucât Comisia nu avea cunoștință de împrejurarea că FNCBV era, la rândul său, semnatară a acordului din 24 octombrie 2001, aceasta din urmă nu a fost destinatară a cererii menționate. Cele cinci federații în cauză au răspuns cererii la 15 și la 23 noiembrie 2001.
- 16 La 19 noiembrie 2001, președintele FNICGV i-a comunicat președintelui FNSEA că se vedea obligat să considere în mod anticipat data de 19 noiembrie 2001 ca fiind ultima zi în care era aplicabil acordul din 24 octombrie 2001, deși inițial aceasta fusese fixată pentru 30 noiembrie 2001.
- 17 La 26 noiembrie 2001, Comisia a adresat o scrisoare de avertisment celor șase federații semnatare ale acordului din 24 octombrie 2001, precizând că faptele de care avea cunoștință indicau existența unei încălcări a normelor comunitare privind concurența și invitându-le să depună observații și propuneri până la 30 noiembrie 2001. În cadrul scrisorii, Comisia menționa că, „[î]n absența unor propuneri satisfăcătoare în acest termen, intențion[a] să inițieze o procedură care să conducă la constatarea existenței acestor încălcări, la obligarea la încetarea încălcărilor în cazul în care acordul [din 24 octombrie 2001] ar fi fost prelungit și care să presupună, după caz, chiar posibilitatea impunerii unor amenzi”. Federațiile au răspuns Comisiei în sensul că acest acord ar înceta la 30 noiembrie 2001 și că nu va fi prelungit.
- 18 La 17 decembrie 2001, Comisia a efectuat verificări în localurile FNSEA și FNB din Paris, în temeiul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17, precum și în

localurile FNICGV din același oraș, în temeiul articolului 14 alineatul (2) din regulamentul menționat.

- 19 La 24 iunie 2002, Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile adresată celor șase federații semnatare ale acordului din 24 octombrie 2001. Acestea au depus observații scrise între 23 septembrie și 4 octombrie 2002. Audierea acestor federații a avut loc la 31 octombrie 2002. La 10 ianuarie 2003, Comisia a trimis federațiilor menționate o cerere de informații în sensul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, prin care le solicita în special să îi furnizeze, pentru anii 2001 și 2002, cuantumul total și repartizarea după origine a încasărilor fiecărei federații și bilanțurile complete ale acestora, precum și, pentru ultimul exercițiu fiscal disponibil, cifra de afaceri globală, precum și cifra de afaceri legată de producția de bovine sau de sacrificarea bovinelor, ale membrilor direcți și/sau indirecti ai acestora. Federațiile recurente au răspuns acestei cereri prin scrisorile din 22, din 24, din 27 și din 30 ianuarie 2003.
- 20 La 2 aprilie 2003, Comisia a adoptat decizia în litigiu, ai cărei destinatari erau federațiile recurente și FNICGV.
- 21 Potrivit acestei decizii, federațiile menționate au încălcat articolul 81 alineatul (1) CE ca urmare a încheierii acordului din 24 octombrie 2001, care avea ca obiect fixarea unui preț minim de achiziție a anumitor categorii de bovine și suspendarea importurilor de carne bovină în Franța, precum și ca urmare a încheierii, în perioada cuprinsă între sfârșitul lunii noiembrie și începutul lunii decembrie 2001, a unui acord verbal urmărind același obiectiv (denumit în continuare „acordul verbal”), aplicabil de la expirarea acordului din 24 octombrie 2001.
- 22 În considerentele (135)-(149) ale deciziei în litigiu, Comisia a apreciat că acordul din 24 octombrie 2001 și acordul verbal nu erau necesare pentru atingerea obiectivelor politicii agricole comune prevăzute la articolul 33 CE și a înlăturat aplicarea, în speță, a scutiilor în favoarea anumitor activități legate de producerea și de comercializarea produselor agricole prevăzute de Regulamentul nr. 26. În plus, aceste acorduri nu ar

figura printre mijloacele prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1254/1999 al Consiliului din 17 mai 1999 privind organizarea comună a pieței în sectorul cărnii de vită și mânzat (JO L 160, p. 21, Ediție specială, 03/vol. 28, p. 80) sau de textele de aplicare a acestuia. În sfârșit, măsurile adoptate în temeiul acordurilor menționate nu ar fi proporționale cu obiectivele pretins urmărite.

23 Potrivit deciziei în litigiu, încălcarea a debutat la 24 octombrie 2001 și a durat cel puțin până la 11 ianuarie 2002, data expirării ultimului acord local adoptat în aplicarea angajamentului național de care avusese cunoștință Comisia.

24 Ținând seama de natura sa și de întinderea geografică a pieței relevante, încălcarea a fost calificată drept foarte gravă. Pentru a stabili gradul de responsabilitate propriu fiecăreia dintre federațiile recurente, Comisia a luat în considerare raportul dintre quantumul cotizațiilor anuale percepute de principala federație agricolă, respectiv FNSEA, și quantumul cotizațiilor percepute de fiecare dintre celelalte federații. Pe de altă parte, întrucât încălcarea fusese de scurtă durată, Comisia nu a majorat quantumul de bază în acest temei.

25 În continuare, Comisia a reținut în privința federațiilor recurente mai multe circumstanțe agravante:

— a sporit cu 30 % quantumul amenzilor aplicate FNSEA, FNB și JA ca urmare a faptului că membrii acestora ar fi făcut uz de violență pentru a constrânge federațiile măcelarilor să adopte acordul din 24 octombrie 2001;

- a reținut în privința tuturor federațiilor recurente circumstanța agravantă care rezultă din continuarea în secret a acestui acord după scrisoarea sa de avertisment din 26 noiembrie 2001 și le-a aplicat o majorare de 20 % și
- a ținut cont de rolul preponderent jucat de FNB în pregătirea și în executarea încălcării, majorând cu 30 % amenda impusă acestei federații.

26 Pe de altă parte, Comisia a luat în considerare diverse circumstanțe atenuante:

- având în vedere rolul pasiv sau imitativ jucat de FNPL, a redus cu 30 % cuantumul amenzii aplicate acesteia și
- în ceea ce privește FNCBV, a ținut seama, în primul rând, de intervenția hotărâtă a ministrului francez al agriculturii în favoarea încheierii acordului din 24 octombrie 2001 (reducere de 30 %) și, în al doilea rând, de operațiunile ilegale de blocare a întreprinderilor membrilor săi de către agricultori (o nouă reducere de 30 %).

27 În plus, în conformitate cu punctul 5 litera (b) din liniile directoare, Comisia a luat în considerare circumstanțele specifice ale cauzei, în special contextul economic marcat de criza sectorului și a redus cu 60 % cuantumul amenzilor care rezultă din aplicarea majorărilor și a reducerilor sus-menționate.

28 Dispozitivul deciziei în litigiu cuprinde, printre altele, următoarele dispoziții:

„Articolul 1

[FNSEA], [FNB], [FNPL], [JA], [FNICGV] și [FNCBV] au încălcat articolul 81 alineatul (1) [CE] prin încheierea, la 24 octombrie 2001, a unui acord care avea ca obiect suspendarea importurilor cărnii de vită și a mânzatului în Franța și fixarea unui preț minim pentru anumite categorii de animale și prin încheierea, la sfârșitul lunii noiembrie, începutul lunii decembrie 2001, a unui acord verbal având un obiect asemănător.

Comiterea încălcării a început la 24 octombrie 2001 și și-a produs efectele cel puțin până la 11 ianuarie 2002.

Articolul 2

Federațiile vizate la articolul 1 pun capăt de îndată încălcării menționate la articolul amintit, dacă nu au făcut deja aceasta, și se vor abține în viitor de la încheierea oricărei înțelegeri care ar putea avea un obiectiv sau un efect identic sau similar.

Articolul 3

Se aplică următoarele amenzi:

- FNSEA: 12 milioane de euro;
- FNB: 1,44 milioane de euro;
- JA: 600 000 de euro;
- FNPL: 1,44 milioane de euro;
- FNICGV: 720 000 de euro;
- FNCBV: 480 000 de euro.”

Acțiunile în fața Tribunalului și hotărârea atacată

²⁹ Prin cererile introductive depuse la grefa Tribunalului la 19 și, respectiv, la 20 iunie 2003, FNCBV, pe de o parte, și FNSEA, FNB, FNPL și JA, pe de altă parte, au formulat două acțiuni vizând anularea deciziei în litigiu și, în subsidiar, exonerarea de plata amenzilor care le fuseseră aplicate sau reducerea cuantumului acestora. Acțiunea introdusă la 7 iulie 2003 de FNICGV a fost respinsă ca inadmisibilă prin Ordonanța Tribunalului din 9 noiembrie 2004.

30 În ambele cauze, prin Ordonanțele din 6 noiembrie 2003, au fost admise cererile de intervenție ale Republicii Franceze în susținerea concluziilor federațiilor reclamante. S-a dispus reunirea celor două cauze prin Ordonanța din 3 aprilie 2006.

31 În hotărârea atacată, Tribunalul a dispus următoarele:

— a redus cuantumul amenzii aplicate FNCBV, reclamantă în cauza T-217/03, la 360 000 de euro;

— a redus cuantumul amenzilor aplicate federațiilor reclamante în cauza T-245/03 la 9 000 000 de euro pentru FNSEA, la 1 080 000 de euro pentru FNB, la 1 080 000 de euro pentru FNPL și la 450 000 de euro pentru JA;

— a respins celelalte capete de cerere formulate;

— a obligat federațiile reclamante să suporte propriile cheltuieli de judecată aferente procedurii principale și trei sferturi din cheltuielile de judecată ale Comisiei aferente acestei proceduri;

- a obligat Comisia să suporte un sfert din propriile cheltuieli de judecată aferente procedurii principale și totalitatea cheltuielilor aferente procedurii măsurilor provizorii și

- a decis ca toate cheltuielile de judecată efectuate de Republica Franceză, intervenientă, să rămână în sarcina acesteia.

Procedura în fața Curții

- ³² Prin Decizia din 29 ianuarie 2008, Curtea a trimis cele două cauze în fața Camerei a treia, compusă din domnul A. Rosas, președintele camerei, domni U. Løhmus (raportor), J. Klučka și A. Ó Caoimh și doamna P. Lindh, judecători. Întrucât niciuna dintre părți nu a solicitat ascultarea observațiilor sale orale, Curtea a decis judecarea cauzei fără audierea pledoariilor. Avocatul general și-a prezentat concluziile în ședința din 17 aprilie 2008, în urma căreia a fost declarată terminată procedura orală.
- ³³ Existând un caz de împiedicare în privința doamnei Lindh, Camera a treia, în conformitate cu articolul 61 din Regulamentul de procedură, după ascultarea avocatului general, a dispus redeschiderea procedurii orale în vederea înlocuirii doamnei Lindh, în aplicarea articolului 11e primul paragraf din Regulamentul de procedură, de către judecătorul următor potrivit ordinii de pe lista prevăzută de articolul 11c alineatul (2) din același regulament, în speță, domnul J. N. Cunha Rodrigues.

34 În urma ședinței din 16 octombrie 2008, în cadrul căreia avocatul general și-a prezentat concluziile, a fost declarată terminată procedura orală.

Concluziile părților în recurs

35 FNCBV solicită Curții în cauza C-101/07 P:

- anularea hotărârii atacate;

- anularea deciziei în litigiu;

- în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii, micșorat prin hotărârea atacată la 360 000 de euro, și

- în orice caz, obligarea Comisiei la plata integrală a cheltuielilor de judecată aferente procedurii principale în fața Tribunalului și în fața Curții.

³⁶ FNSEA, FNB, FNPL și JA solicită Curții în cauza C-110/07 P:

- anularea hotărârii atacate;

- anularea deciziei în litigiu;

- în subsidiar, reducerea cuantumului amenzilor, micșorat prin hotărârea atacată la 9 000 000 de euro pentru FNSEA, la 1 080 000 de euro pentru FNB, la 1 080 000 de euro pentru FNPL și la 450 000 de euro pentru JA, și

- în orice caz, obligarea Comisiei la plata integrală a cheltuielilor de judecată pe care le-au suportat în cadrul procedurilor în fața Tribunalului și în fața Curții.

³⁷ Republica Franceză solicită Curții admiterea celor două recursuri și anularea hotărârii atacate.

³⁸ Comisia solicită respingerea celor două recursuri și obligarea federațiilor recurente la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recursuri

- 39 După ascultarea părților și a avocatului general cu privire la acest aspect, s-a dispus, din motive de conexitate, reunirea cauzelor C-101/07 P și C-110/07 P, prin Ordonanța președintelui Curții din 18 aprilie 2007, pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii, în conformitate cu articolul 43 din Regulamentul de procedură.

Motivele de anulare a hotărârii atacate

- 40 În susținerea recursului formulat, FNCBV invocă cinci motive care vizează anularea hotărârii atacate și a deciziei în litigiu, unele dintre acestea cuprinzând mai multe aspecte:

- primul motiv se referă la comiterea unei erori de drept în măsura în care Tribunalul nu a recunoscut încălcarea de către Comisie a dreptului la apărare în comunicarea privind obiecțiunile adoptată de aceasta (punctele 217-225 din hotărârea atacată);

- al doilea motiv se referă la denaturarea de către Tribunal a anumitor elemente de probă, și anume:

- notele manuscrite ale directorului FNB privind reuniunea din 29 noiembrie 2001 (punctele 169-174 din hotărârea atacată);

- declarația vicepreședintelui FNB din 4 decembrie 2001 din publicația *Vendée agricole* (punctul 176 din hotărârea atacată);

- comunicatul Fédération vendéenne des producteurs din 5 decembrie 2001 (punctul 177 din hotărârea atacată);

- nota de informare a FNPL din 10 decembrie 2001 (punctul 179 din hotărârea atacată) și

- anumite pasaje din notele manuscrite ale directorului FNB privind reuniunea din 5 decembrie 2001 (punctul 180 din hotărârea atacată);

- al treilea motiv se referă la o eroare de drept în aprecierea probelor privind aderarea FNCBV la acordul verbal ca urmare a faptului că:

- Tribunalul a comis o eroare de drept în calificarea juridică a aderării acestei federații la acord și

— că există o contradicție, în hotărârea atacată, între motivele referitoare la recunoașterea acestei aderări și exercitarea unei violențe împotriva federației menționate;

— al patrulea motiv, formulat în subsidiar, se referă la inexistența caracterului anticoncurențial al acordului din 24 octombrie 2001 și al acordului verbal, întrucât Tribunalul ar fi comis o eroare de drept prin calificarea acordului din 24 octombrie 2001 ca anticoncurențial și prin neluarea în considerare a efectelor prelungirii acestui acord și

— al cincilea motiv se referă la o eroare de drept comisă de Tribunal în aplicarea articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, în considerare:

— încălcării obligației de motivare și

— a unei motivări contradictorii.

⁴¹ FNCBV invocă, în plus, un al șaselea motiv care vizează anularea în parte a hotărârii atacate și reducerea cuantumului amenzii aplicate și care se referă la o eroare de drept comisă de Tribunal în aplicarea articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17.

42 În susținerea recursurilor formulate, FNSEA, FNB, FNPL și JA invocă următoarele patru motive:

- primul motiv se referă la denaturarea elementelor de probă în măsura în care Tribunalul a omis să ia în considerare două înscrisuri esențiale care demonstrează inexistența prelungirii acordului din 24 octombrie 2001 dincolo de 30 noiembrie 2001 (punctele 159-190 din hotărârea atacată);

- al doilea motiv se referă la încălcarea dreptului la apărare în măsura în care Tribunalul a considerat comunicarea privind obiecțiunile adoptată de Comisie ca fiind suficient de clară și de precisă (punctele 217-225 din hotărârea atacată);

- al treilea motiv se referă la încălcarea articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 în măsura în care Tribunalul a ținut seama de cifra de afaceri cumulată a membrilor federațiilor recurente pentru a considera că amenzi aplicate de Comisie nu depășeau plafonul fixat de această dispoziție (punctele 312-334 din hotărârea atacată) și

- al patrulea motiv se referă la încălcarea regulii care interzice cumulul sancțiunilor și a principiului proporționalității sancțiunilor în măsura în care Tribunalul a aplicat fiecăreia dintre federații o amendă distinctă luând în considerare cifrele de afaceri cumulate ale membrilor lor comuni (punctele 340-346 din hotărârea atacată).

Cu privire la primul motiv invocat de FNCBV și cu privire la al doilea motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA, referitoare la comiterea unei erori de drept în măsura în care Tribunalul a refuzat să admită existența unei încălcări a dreptului la apărare săvârșită de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile

43 Prin intermediul primului și, respectiv, al celui de al doilea motiv, FNCBV, pe de o parte, și FNSEA, FNB, FNPL și JA, pe de altă parte, arată că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia s-a mărginit să enunțe principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi, precum gravitatea și durata presupusei încălcări și împrejurarea că aceasta a fost săvârșită cu intenție sau din neglijență, deși, spre deosebire de ceea ce a apreciat Tribunalul, aceasta ar fi trebuit să menționeze că eventuala amendă ar fi calculată cu luarea în considerare a cifrei de afaceri a membrilor acestora.

44 Aceste două motive nu pot fi primite.

45 Rezultă, într-adevăr, din cuprinsul punctului 219 din hotărârea atacată, că argumentul potrivit căruia Comisia ar fi trebuit să menționeze în comunicarea privind obiecțiunile că eventuala amendă ar fi calculată cu luarea în considerare a cifrei de afaceri a membrilor federațiilor recurente a fost deja prezentat în cadrul procedurii care s-a aflat pe rolul Tribunalului și că acesta l-a respins în mod temeinic, la punctul 224 din hotărârea atacată, în temeiul jurisprudenței Curții amintite la punctele 222 și 223 din hotărârea menționată.

46 Astfel, Tribunalul a constatat la punctul 221 din hotărârea atacată că, în etapa adoptării deciziei în litigiu, Comisia a luat în considerare cifrele de afaceri ale membrilor de bază ai federațiilor recurente în scopul verificării respectării, în ceea ce privește cuantumul amenzii impuse, a plafonului de 10 % prevăzut de articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17.

- 47 Or, astfel cum a subliniat Tribunalul, reiese din jurisprudența Curții că, în etapa comunicării obiecțiilor, transmiterea unor informații privind nivelul amenzilor preconizate, atât timp cât întreprinderilor nu li s-a dat posibilitatea să își prezinte observațiile cu privire la obiecțiunile reținute împotriva lor, ar echivala cu anticiparea într-un mod inadecvat a deciziei Comisiei (Hotărârea din 7 iunie 1983, *Musique diffusion française și alții/Comisia*, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 21).
- 48 În susținerea motivului invocat, FNCBV, precum și FNSEA, FNB, FNPL și JA arată, în plus, că obligația Comisiei de a menționa în comunicarea privind obiecțiunile modalitatea de calcul al viitoarei amenzi este cu atât mai evidentă cu cât aceasta a realizat o reformulare în raport cu metoda utilizată în mod tradițional pentru stabilirea amenzilor, împrejurare care a fost recunoscută de Tribunal la punctul 237 din hotărârea atacată. În măsura în care federațiile menționate nu aveau posibilitatea nici de a anticipa o asemenea schimbare de metodă și, prin urmare, nici de a se apăra cu privire la acest aspect, Tribunalul ar fi trebuit să constate încălcarea de către Comisie a dreptului la apărare în comunicarea privind obiecțiunile adoptată de aceasta.
- 49 Reiese, cu toate acestea, dintr-o jurisprudență constantă a Curții, amintită de Tribunal la punctul 218 din hotărârea atacată, că, din momentul în care Comisia indică în mod expres, în comunicarea privind obiecțiunile, că va examina necesitatea de a aplica amenzi întreprinderilor în cauză și enunță principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi precum gravitatea și durata presupusei încălcări și împrejurarea că aceasta a fost săvârșită „cu intenție sau din neglijență”, aceasta își îndeplinește obligația de a respecta dreptul întreprinderilor de a fi audiate. Procedând astfel, Comisia le acordă elementele necesare pentru a se apăra nu numai împotriva unei constatări a încălcării, ci și împotriva aplicării unei amenzi (a se vedea în acest sens, în special, Hotărârea din 28 iunie 2005, *Dansk Rørindustri și alții/Comisia*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 428).

- 50 În ceea ce privește luarea în considerare a cifrei de afaceri a membrilor federațiilor recurente cu ocazia calculării amenzilor, este suficient să se constate că o asemenea practică a Comisiei nu este nouă și este acceptată de instanțele comunitare (a se vedea în special Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Finnboard/Comisia, C-298/98 P, Rec., p. I-10157, punctul 66, precum și Hotărârea Tribunalului din 23 februarie 1994, CB și Europay/Comisia, T-39/92 și T-40/92, Rec., p. II-49, punctul 139). Contrar susținerilor federațiilor recurente, nu a existat, prin urmare, din partea Comisiei o schimbare de metodă care să justifice o precizare specială în această privință în comunicarea privind obiecțiunile.
- 51 Tribunalul nu a comis, așadar, nicio eroare de drept atunci când a reținut că dreptul la apărare al FNCBV, al FNSEA, al FNB, al FNPL și al JA nu a fost încălcat de Comisie ca urmare a neindicării, în comunicarea privind obiecțiunile, a intenției acesteia de a lua în considerare cifra de afaceri a membrilor acestora în scopul verificării respectării plafonului de 10 % stabilit la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17.
- 52 În consecință, primul motiv invocat de FNCBV și al doilea motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA trebuie respinse ca nefondate.

Cu privire la al doilea motiv invocat de FNCBV, referitor la denaturarea de către Tribunal a anumitor elemente de probă

- 53 Prin intermediul celui de al doilea motiv, FNCBV susține că, în măsura în care Tribunalul a alterat în mod vădit sensul, conținutul sau semnificația elementelor care i-au fost prezentate, constatările factuale efectuate de acesta sunt afectate de o inexactitate materială. Potrivit federației, o analiză completă a dosarului, plasat în

contextul său, ar fi trebuit să determine Tribunalul să considere că aceasta nu aderase la prelungirea verbală și secretă a acordului din 24 octombrie 2001 dincolo de data expirării acestuia.

54 Înscrierile care ar fi primit o interpretare eronată din partea Tribunalului sunt următoarele:

- notele manuscrite ale directorului FNB privind reuniunea din 29 noiembrie 2001 (punctele 169-174 din hotărârea atacată);

- alte înscrisuri care ar confirma că federațiile reclamante au ajuns la o înțelegere verbală, și anume declarația vicepreședintelui FNB din 4 decembrie 2001 din publicația *Vendée agricole* și un comunicat al Fédération vendéenne des producteurs din 5 decembrie 2001 (punctele 176 și 177 din hotărârea atacată);

- anumite pasaje din nota de informare a FNPL din 10 decembrie 2001 (punctul 179 din hotărârea atacată) și

- anumite pasaje din notele manuscrite ale directorului FNB privind reuniunea din 5 decembrie 2001 (punctul 180 din hotărârea atacată).

- 55 Pentru fiecare dintre aceste înscrisuri, FNCBV reproșează, în esență, Tribunalului că ar fi alterat sensul acestora și, în consecință, că ar fi făcut o apreciere inexactă a semnificației faptelor din speță.
- 56 Comisia susține că, prin intermediul motivului invocat, FNCBV încearcă să conteste valoarea probantă pe care Tribunalul a conferit-o înscrisurilor menționate.
- 57 În cadrul memoriului în replică, FNCBV contestă că ar fi pus în discuție situația de fapt reținută de Tribunal. Potrivit acestei federații, „reținerea unei situații de fapt vizează repunerea în discuție a faptelor ca atare sau aprecierea acestora, în timp ce denaturarea este o modificare a conținutului elementelor de probă, o neluare în considerare a aspectelor esențiale ale acestora sau o ignorare a contextului lor”.
- 58 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, din articolul 225 CE și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție rezultă că Tribunalul este singurul competent, pe de o parte, să constate faptele, cu excepția cazului în care inexactitatea materială a constatărilor sale ar rezulta din înscrisurile aflate la dosar, și, pe de altă parte, să aprecieze aceste fapte. Odată ce Tribunalul a constatat sau a apreciat faptele, Curtea este competentă, în temeiul articolului 225 CE, să exercite un control asupra calificării juridice a acestor fapte și asupra consecințelor juridice care au fost stabilite de Tribunal pe baza acestora (a se vedea în special Hotărârea din 6 aprilie 2006, General Motors/Comisia, C-551/03 P, Rec., p. I-3173, punctul 51, și Hotărârea din 22 mai 2008, Evonik Degussa/Comisia, C-266/06 P, punctul 72).
- 59 Astfel, Curtea nu este competentă să se pronunțe asupra situației de fapt și nici, în principiu, să examineze probele pe care Tribunalul le-a reținut în susținerea acesteia. Într-adevăr, din moment ce aceste probe au fost obținute în mod legal și au fost respectate principiile generale ale dreptului, precum și normele de procedură aplicabile în materie de sarcină a probei și de administrare a probelor, numai Tribunalul are competența de a aprecia valoarea care trebuie să fie atribuită elementelor care i-au fost

prezentate. Prin urmare, această apreciere nu constituie, cu excepția cazului denaturării acestor elemente, o problemă de drept supusă ca atare controlului Curții (a se vedea în special Hotărârile citate anterior General Motors/Comisia, punctul 52, și Evonik Degussa/Comisia, punctul 73).

60 Pe de altă parte, este important de amintit că o pretinsă denaturare a faptelor trebuie să reiasă în mod evident din înscrisurile dosarului, fără a fi necesară o nouă apreciere a faptelor și a probelor (a se vedea în special Hotărârile citate anterior General Motors/Comisia, punctul 54, și Evonik Degussa/Comisia, punctul 74).

61 În speță, FNCBV nu pretinde că interpretarea dată de Tribunalul de Primă Instanță diferitelor înscrisuri pe care aceasta le citează ar fi afectată de o inexactitate materială. Aceasta reproșează Tribunalului în special că nu ar fi luat în considerare aspectele esențiale ale acestor înscrisuri și că nu le-ar fi plasat în contextul lor. Se impune a constata că, sub acoperirea „denaturării”, FNCBV contestă în realitate aprecierea făcută de Tribunal cu privire la conținutul înscrisurilor.

62 De altfel, rezultă în mod clar din cuprinsul punctelor contestate din hotărârea atacată că Tribunalul nu a procedat doar la o redare a conținutului înscrisurilor în cauză, ci a procedat la interpretarea acestora. La punctele 169-180 din hotărârea atacată, contestate de FNCBV, Tribunalul examinează într-adevăr diferitele înscrisuri și indicii, le plasează în contextul lor, le interpretează și apreciază valoarea probantă a fiecăreia dintre acestea. La punctul 185 din hotărârea menționată, Tribunalul a concluzionat că, în considerarea acestor elemente, Comisia a reținut în mod legal ca fiind dovedită continuarea aplicării acordului din 24 octombrie 2001.

63 Prin urmare, întrucât doar Tribunalul este competent să interpreteze elementele de probă și să aprecieze valoarea probantă a acestora, motivul este inadmisibil.

Cu privire la al treilea motiv invocat de FNCBV, referitor la o eroare de drept în aprecierea probei privind aderarea acestei federații la acordul verbal

64 Prin intermediul celui de al treilea motiv, care conține două aspecte, FNCBV susține că Tribunalul a comis o eroare de drept la punctul 185 din hotărârea atacată considerând probată împrejurarea referitoare la aderarea acestei federații la acordul verbal. Potrivit acestei federații, Tribunalul putea să o condamne pentru participarea sa la acest acord nu pe baza unei prezumții, ci demonstrând aderarea sa neechivocă la o înțelegere cu crescătorii, într-un context caracterizat de exprimarea din partea crescătorilor, în calitate de revendicare sindicală, a voinței unilaterale de aplicare a grilei de prețuri minime de achiziție.

65 În cadrul primului aspect al acestui motiv, FNCBV arată că Tribunalul a făcut o greșită interpretare din punct de vedere juridic a elementelor reținute pentru a demonstra pretinsa voință a acestei federații de a continua acordul din 24 octombrie 2001, care nu fac proba voinței sale reale de a continua aplicarea grilei de prețuri minime de achiziție și suspendarea importurilor după expirarea acordului din 24 octombrie 2001. Federația menționată vizează:

— notele manuscrite din caietele directorului FNB referitoare la reuniunea din 29 noiembrie 2001 și la cea din 5 decembrie 2001 (punctele 172 și 180 din hotărârea atacată);

- e-mail-ul din 6 decembrie 2001 adresat de un reprezentant al Fédération régionale des syndicats d'exploitants agricoles de Bretagne președinților FDSEA din regiunea sa (punctul 178 din hotărârea atacată);

- nota de informare a FNPL din 10 decembrie 2001 (punctul 179 din hotărârea atacată);

- o notă a FDSEA de Vendée din 18 decembrie 2001 (punctul 182 din hotărârea atacată) și

- înscrisuri care relatează acțiuni locale (punctele 183 și 184 din hotărârea atacată).

⁶⁶ În măsura în care FNCBV vizează repunerea în cauză a aprecierii faptelor efectuată de Tribunal, contestând în principal faptul că elementele reținute la punctele 169-184 din hotărârea atacată sunt suficiente pentru a demonstra aderarea sa la continuarea aplicării acordului din 24 octombrie 2001 dincolo de sfârșitul lunii noiembrie 2001, primul aspect al acestui motiv trebuie declarat inadmisibil, deoarece urmărește să obțină o reanalizare a aprecierilor de fapt, care nu este de competența Curții în cadrul unui recurs, astfel cum s-a amintit la punctele 58 și 59 din prezenta hotărâre.

⁶⁷ În cadrul celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv, FNCBV invocă existența unei contradicții între motivele conținute de hotărârea atacată, în măsura în care Tribunalul a apreciat că această federație a aderat la acordul verbal, și, în același timp, a considerat dovedită împrejurarea că a adoptat conduita reproșată ca rezultat al

presiunii unilaterale din partea crescătorilor. Prin această ultimă constatare, Tribunalul ar fi recunoscut, la punctele 279 și 289 din hotărârea atacată, caracterul unilateral al acțiunilor violente ale crescătorilor.

68 Acest al doilea aspect al celui de al treilea motiv trebuie de asemenea respins, deoarece se întemeiază pe o interpretare a hotărârii atacate care nu ține seama de contextul în care se integrează aprecierile în cauză făcute de Tribunal, și anume acela al circumstanțelor agravante avute în vedere de Comisie în scopul majorării amenzilor aplicate anumitor federații de crescători, precum FNSEA, FNB și JA.

69 Într-adevăr, nu se poate reproșa Tribunalului, în speță, că ar fi viciat hotărârea atacată ca urmare a unei motivări contradictorii a acesteia, dat fiind că circumstanțele agravante reluate la punctele 279 și 289 din această hotărâre au fost luate în considerare numai după ce gradul și condițiile de participare ale fiecăreia dintre federațiile în cauză la acordul oral au fost stabilite pe baza elementelor de probă examinate de Tribunal la punctele 169-184 din hotărârea menționată, la care se referă criticile care țin de primul aspect al prezentului motiv care a fost respins la punctul 66 din prezenta hotărâre. În considerarea acestor elemente de probă, Tribunalul putea, fără a se contrazice în vreun mod, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 92 din concluzii, să constate existența în speță a unui acord, relevând, în același timp, exercitarea unor anumite presiuni sau acțiuni coercitive din partea crescătorilor.

70 Se impune, prin urmare, ca al treilea motiv invocat de FNCBV să fie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la primul motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA referitor la denaturarea elementelor de probă în măsura în care Tribunalul a omis să ia în considerare două înscrisuri esențiale care demonstrează neprelungirea acordului din 24 octombrie 2001 dincolo de 30 noiembrie 2001, precum și o nemotivare a hotărârii sub acest aspect

- 71 Prin intermediul primului lor motiv, FNSEA, FNB, FNPL și JA arată că Tribunalul a denaturat elemente de probă care ar demonstra că, atunci când s-a procedat la reluarea prețurilor fixate în grila de prețuri minime de achiziție în acordurile locale posteroare datei de 30 noiembrie 2001, aceasta nu a fost consecința unui acord de voință al federațiilor semnatare ale acordului din 24 octombrie 2001, ci a presiunii sindicale exercitate la nivel local de agricultori în privința abatoarelor.
- 72 Potrivit federațiilor menționate, acesta ar fi cazul unui înscris trimis prin fax la 11 decembrie 2001 de unul dintre directorii FNB unei federații departamentale care conținea grila de prețuri minime de achiziție, însoțită de mențiunea „atenție, această grilă nu a fost reconfirmată printr-un acord” și de un comunicat din 12 decembrie 2001 al Fédération régionale des syndicats d’exploitants agricoles de Bretagne în care se precizează că „FDSEA bretone, considerând inacceptabilă evoluția actuală a prețurilor bovinelor mari, informează crescătorii că au efectuat presiuni sindicale pe lângă cumpărători în scopul restabilirii unor prețuri echivalente celor din luna noiembrie”.
- 73 Or, potrivit FNSEA, FNB, FNPL și JA, faptul că cele două înscrisuri menționate la punctul precedent, pe care aceste federații le-au transmis Tribunalului după ședința din 17 mai 2006, nu sunt menționate în hotărârea atacată arată că instanța nu a ținut seama de acestea. Federațiile menționate susțin că aceste două înscrisuri demonstrează că federațiile producătorilor considerau că federațiile măcelarilor nu mai erau legate prin acordul din 24 octombrie 2001 și că, în consecință, producătorii nu puteau obține prețurile conținute de grila de prețuri minime de achiziție adoptată prin acest acord decât datorită unei presiuni sindicale exercitate local. Omițând să examineze cele două înscrisuri în cauză, Tribunalul nu și-ar fi îndeplinit obligația de motivare, iar hotărârea atacată ar fi, prin urmare, lovită de nulitate pentru acest motiv.

- 74 Este adevărat că, pentru a se achita în mod corect de sarcina de apreciere a faptelor litigiului, Tribunalul trebuie să examineze cu grijă toate înscrisurile care sunt depuse de părți și să țină seama de acestea, inclusiv de cele care, precum în speță, au fost depuse la dosar în urma dezbaterilor orale, în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii în sensul articolului 64 din Regulamentul de procedură. Este deopotrivă adevărat că, în cuprinsul hotărârii atacate, Tribunalul a omis să menționeze două înscrisuri litigioase, respectiv faxul din 11 decembrie 2001 și comunicatul din 12 decembrie 2001.
- 75 Cu toate acestea, în ceea ce privește obligația de motivare care revine Tribunalului, reiese dintr-o jurisprudență constantă că acesta nu este ținut să realizeze o motivare care să urmeze în mod exhaustiv și unul câte unul toate argumentele prezentate de părțile în litigiu, astfel încât motivarea poate fi implicită, cu condiția de a permite persoanelor interesate să cunoască motivele pentru care au fost luate măsurile în discuție, iar instanței competente să dispună de elemente suficiente pentru a exercita controlul (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2001, Italia/Consiliul, C-120/99, Rec., p. I-7997, punctul 28, precum și Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 372).
- 76 Or, pentru a aprecia dacă acordul din 24 octombrie 2001 a fost reînnoit verbal și în secret dincolo de data de 30 noiembrie 2001, Tribunalul a examinat în detaliu, la punctele 164-184 din hotărârea atacată, în lumina argumentelor invocate de federațiile reclamante, înscrisurile pe care se întemeiasă Comisia pentru a adopta decizia în litigiu și a căror valoare probantă era criticată de federațiile reclamante. În special, în ceea ce privește conținutul înscrisurilor examinate la punctele 169-184 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că acesta determina convingerea că, astfel cum susținea Comisia, în cadrul reuniunilor din 29 noiembrie și din 5 decembrie 2001 se decisese reînnoirea acordului din 24 octombrie 2001.
- 77 De altfel, Tribunalul a subliniat, la punctele 186 și 187 din hotărârea atacată, că federațiile de crescători au continuat în secret executarea acordului din 24 octombrie

2001, adoptând în același timp o strategie de comunicare care viza afirmarea în public a necontinuării acordului și solicitarea aplicării prețurilor din grilă sub forma unei revendicări sindicale.

78 În aceste condiții, primul motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al patrulea motiv invocat de FNCBV, referitor la inexistența caracterului anticoncurențial al acordului din 24 octombrie 2001 și al acordului verbal

79 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, formulat în subsidiar, FNCBV arată că Tribunalul ar fi trebuit să constate inexistența caracterului anticoncurențial al acordului din 24 octombrie 2001 în considerarea contextului economic în care a intervenit acest acord și că Tribunalul ar fi trebuit să procedeze la analiza eventualelor efecte ale prelungirii acordului menționat.

80 FNCBV susține că, în scopul aprecierii caracterului anticoncurențial al acordului din 24 octombrie 2001, Tribunalul ar fi trebuit să ia în considerare contextul economic. Potrivit acestei federații, cauza prezenta particularități deosebite în sensul că sectorul respectiv se găsea într-o situație economică absolut excepțională care determinase autoritățile comunitare să pună în aplicare un sistem de intervenție pentru a cumpăra carcassele de carne și pentru a permite crescătorilor să subziste.

81 FNCBV consideră că Tribunalul a comis o eroare de drept apreciind că Comisia nu era ținută să demonstreze prelungirea acordului din 24 octombrie 2001 pornind de la examinarea efectelor acesteia asupra prețurilor practicate în perioada în cauză. În această privință, FNCBV solicită Curții să constate lipsa de efect a acestei prelungiri în considerarea nerespectării grilei de prețuri minime de achiziție de către diferitele abatoare din regiuni. În acest scop, FNCBV depune tabele care cuprind prețurile practicate de abatoarele din diferite regiuni ale Franței și care sunt prezumate a demonstra că prețurile practicate în realitate erau diferite de la o regiune la alta și inferioare, pentru marea majoritate dintre acestea, prețurilor fixate prin această grilă după suspendarea acordului din 24 octombrie 2001.

82 Acest motiv nu poate fi primit, întrucât se întemeiază pe o interpretare eronată a punctelor 81-93 din hotărârea atacată.

83 Într-adevăr, în primul rând, la punctul 82 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că angajamentul de suspendare a importurilor, prevăzut de acordul din 24 octombrie 2001, avea ca obiect separarea pieței interne franceze și, prin aceasta, restrângerea concurenței pe piața unică. Tribunalul a apreciat, la punctele 84 și 85 ale acestei hotărâri, că federațiile care încheiaseră acest acord au convenit asupra unei grile de prețuri minime de achiziție a cărei respectare se angajau să o asigure, limitând marja de negociere comercială dintre crescători și măcelari și denaturând formarea prețurilor pe piețele în cauză.

84 În continuare, Tribunalul a examinat, la punctele 86-92 din hotărârea atacată, contextul în care fusese încheiat acordul din 24 octombrie 2001. În această privință, Tribunalul a ținut seama atât de specificitatea piețelor agricole, cărora li se aplică, cu anumite excepții, normele de concurență comunitară, cât și de condițiile de fapt și de drept ale punerii în aplicare a acestui acord într-o situație de criză a sectorului bovinelor.

- 85 Astfel, Tribunalul a remarcat că prețurile fixate pentru o parte substanțială a vacilor erau sensibil mai ridicate decât prețurile de intervenție fixate de Comisie. Tribunalul a apreciat de asemenea că Regulamentul (CE) nr. 2790/1999 al Comisiei din 22 decembrie 1999 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri verticale și practici concertate (JO L 336, p. 21, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 66), invocat de federațiile reclamante, nu era aplicabil în speță, întrucât producția membrilor federațiilor de crescători depășea cu mult plafonul de 30 % din piața relevantă dincolo de care acest regulament nu permite exceptarea pe categorii stabilită în favoarea acordurilor verticale.
- 86 Rezultă din această analiză a hotărârii atacate, contrar susținerilor FNCBV, că, pentru a considera că acordul din 24 octombrie 2001 are caracter anticoncurențial, Tribunalul a luat în considerare contextul economic al acestuia.
- 87 De altfel, reiese dintr-o jurisprudență consacrată că, în vederea aplicării articolului 81 alineatul (1) CE, luarea în considerare a efectelor concrete ale unui acord este superfluă, din moment ce acesta are ca obiect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iulie 1966, Consten și Grundig/Comisia, 56/64 și 58-64, Rec., p. 429, 496, precum și Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctul 491).
- 88 În speță, concluzionând că obiectul anticoncurențial al acordului din 24 octombrie 2001 era dovedit, în mod întemeiat Tribunalul a apreciat, la punctul 93 din hotărârea atacată, că nu era ținută Comisia să investigheze efectele concrete asupra concurenței ale măsurilor adoptate prin intermediul acestui acord. Întrucât prelungirea acordului menționat dincolo de data de 30 noiembrie 2001 a fost, în egală măsură, dovedită pe baza unor indicii în acest sens, Tribunalul nu a comis o eroare de drept apreciind că nu era necesar să demonstreze această împrejurare pornind și de la examinarea efectelor acesteia asupra prețurilor practicate în perioada în cauză.

89 Prin urmare, al patrulea motiv invocat de FNCBV trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al treilea motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA și cu privire la al cincilea motiv invocat de FNCBV, referitoare la o eroare de drept comisă de Tribunal în aplicarea articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17

90 Prin intermediul celui de al treilea motiv, FNSEA, FNB, FNPL și JA, susținute de Republica Franceză, arată că Tribunalul a comis o eroare de drept în măsura în care a considerat că plafonul amenzilor fixat la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 putea fi calculat prin luarea în considerare a cifrei de afaceri a membrilor federațiilor, iar nu a cifrei de afaceri a fiecărei federații. Federațiile recurente susțin că aceasta constituie o schimbare radicală în raport cu exigența precisă, obiectivă și justificată consacrată de jurisprudență, constând în aceea că luarea în considerare a cifrei de afaceri a membrilor unei asociații de întreprinderi pentru calculul acestui plafon este supusă condiției ca această asociație, în virtutea regulilor sale interne, să se poată obliga în numele membrilor săi. În subsidiar, Republica Franceză adaugă că, întrucât federațiile recurente nu erau împuternicite să se oblige în numele membrilor proprii, Tribunalul nu ar fi trebuit să accepte luarea în considerare a cifrei de afaceri a acestora din urmă pentru calculul plafonului amenzii fixate prin dispoziția menționată fără a cerceta dacă acordul din 24 octombrie 2001 avusese în mod efectiv o influență asupra pieței cărnii de vită și de mânzat.

91 În cadrul primului aspect al celui de al cincilea motiv, FNCBV arată că o asemenea modificare a jurisprudenței, care nu este însoțită de o motivare suficientă, este contrară principiului securității juridice în măsura în care întreprinderile implicate nu puteau distinge între ipotezele în care plafonul de 10 % fixat la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 ar fi apreciat în raport cu cifra de afaceri a unei asociații de întreprinderi și cele în care plafonul ar fi apreciat în funcție de cifra de afaceri cumulată a membrilor acestei asociații.

- 92 Se impune a sublinia că al treilea motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA și primul aspect al celui de al cincilea motiv invocat de FNCBV se întemeiază pe o premisă eronată care a fost respinsă în mod întemeiat de Tribunal la punctele 316-319 din hotărârea atacată.
- 93 Într-adevăr, astfel cum a amintit Tribunalul la punctul 317 din hotărârea amintită, plafonul de 10 % fixat la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 poate, potrivit unei jurisprudențe constante, să fie calculat prin luarea în considerare a cifrei de afaceri realizate de ansamblul întreprinderilor membre ale unei asociații de întreprinderi, cel puțin în cazul în care această asociație se poate obliga în numele membrilor săi. Cu toate acestea, precum a subliniat Tribunalul la punctul următor din hotărârea atacată, jurisprudența amintită nu exclude ca, în cazuri speciale, o asemenea luare în considerare să fie deopotrivă posibilă, chiar dacă asociația de întreprinderi în cauză nu este, în mod formal, împuternicită să se oblighe în numele membrilor săi.
- 94 FNSEA, FNB, FNPL și JA arată cu toate acestea că, în jurisprudența mai recentă, respectiv la punctul 66 din Hotărârea Finnboard/Comisia, citată anterior, Curtea a exclus în mod clar luarea în considerare a cifrei de afaceri a membrilor unei asociații de întreprinderi dacă aceasta nu dispune de posibilitatea de a se obliga în numele membrilor săi.
- 95 Această interpretare a hotărârii menționate nu poate fi primită.
- 96 Într-adevăr, astfel cum avocatul general a evidențiat la punctul 53 din concluzii, rezultă din contextul în care se integrează punctul 66 din Hotărârea Finnboard/Comisia, citată anterior, că întreprinderile membre ale asociației căreia Comisia i-a aplicat o amendă nu fuseseră implicate în comiterea încălcării. Tocmai în aceste condiții, Curtea a considerat că, fiind vorba de aplicarea unei amenzi unei asociații de întreprinderi, a cărei cifră de afaceri proprie nu reflectă dimensiunea sau puterea sa pe piață, Comisia poate lua în considerare cifrele de afaceri ale întreprinderilor membre ale acestei

asociații pentru a stabili o sancțiune care să fie disuasivă, dar că, pentru aceasta, este necesar ca asociația menționată să aibă, în virtutea regulilor sale interne, posibilitatea de a se obliga în numele membrilor săi.

97 În consecință, astfel cum a subliniat Comisia, Tribunalul era îndrituit să considere că, în ipoteza în care, precum în speță, membrii unei asociații de întreprinderi au participat în mod activ la punerea în aplicare a unui acord anticoncurențial, puteau fi luate în considerare, la stabilirea sancțiunii, cifrele de afaceri ale acestor membri, chiar dacă asociația în cauză, spre deosebire de situația vizată la punctul 66 din Hotărârea Finnboard/Comisia, citată anterior, nu dispune de posibilitatea de a se obliga în numele membrilor săi. Prin urmare, pe bună dreptate, la punctul 319 din hotărârea atacată, Tribunalul a reținut că o atare luare în considerare este justificată în „cazuri în care încălcarea comisă de o asociație se referă la activități ale membrilor săi și în care practicile anticoncurențiale în cauză sunt executate de asociație direct în beneficiul acestora din urmă și în cooperare cu aceștia, asociația neavând interese obiective care să prezinte un caracter autonom în raport cu cele ale membrilor săi”.

98 În plus, orice altă interpretare ar contraveni necesității de a asigura efectul disuasiv al sancțiunilor aplicate în materie de încălcări ale normelor comunitare privind concurența. Într-adevăr, astfel cum a subliniat pe bună dreptate Tribunalul la punctul 318 din hotărârea atacată, facultatea Comisiei de a impune amenzi într-un quantum corespunzător autorilor încălcărilor în cauză ar putea, altfel, să fie compromisă, în măsura în care asociații de întreprinderi cu o cifră redusă de afaceri, dar care reunesc, chiar fără a se putea obliga formal în numele acestora, un număr ridicat de întreprinderi care, împreună, realizează o cifră de afaceri importantă, nu ar putea fi sancționate decât prin amenzi foarte reduse, chiar dacă încălcările comise de aceste asociații ar fi putut să exercite o influență notabilă în cadrul piețelor în cauză.

99 Contrar a ceea ce susține FNCBV, reiese în mod clar din cuprinsul punctelor 318-325 din hotărârea atacată că motivarea Tribunalului referitoare la acest aspect este corespunzătoare cerințelor legale.

100 Federațiile recurente arată de asemenea că la punctele 320-323 din hotărârea atacată, în scopul de a înlătura, în speță, aplicarea jurisprudenței constante referitoare la ipotezele în care plafonul de 10 % din cifra de afaceri fixat la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 trebuie să fie calculat în raport cu cifra de afaceri realizată de ansamblul întreprinderilor membre ale unei asociații, Tribunalul a reținut patru criterii pornind de la situația de fapt din speță, pe care le-a calificat drept „împrejurări specifice”. Ar fi vorba de cazurile în care asociația de întreprinderi în cauză are ca misiune primordială apărarea și reprezentarea intereselor membrilor săi, acordul anticoncurențial în cauză are ca obiect activitatea membrilor acestei asociații, iar nu activitatea asociației însăși, acest acord a fost încheiat în beneficiul membrilor asociației menționate și aceștia au cooperat la practica anticoncurențială în cauză.

101 Or, potrivit FNSEA, FNB, FNPL și JA, pe de o parte, trei dintre aceste criterii sunt în mod firesc prezente în cazul unei asociații de întreprinderi. Pe de o parte, acordurile locale și acțiunile anumitor grupe de crescători, menționate la punctul 323 din hotărârea atacată, nu dovedesc cooperarea ansamblului membrilor activi ai acestor federații pe piața cărnii de vită și de mânzat, ci demonstrează doar cooperarea unora dintre aceștia. Astfel, concluzia la care a ajuns Tribunalul nu ar fi justificată printr-o legătură obiectivă între federațiile menționate și ansamblul membrilor lor și nu s-ar întemeia pe o participare indirectă a membrilor menționați la practica anticoncurențială care face obiectul prezentului litigiu.

102 Aceste argumente se întemeiază pe o interpretare greșită a hotărârii atacate și nu pot fi primite.

103 Într-adevăr, la punctul 319 din hotărârea menționată, Tribunalul a identificat o serie de noi împrejurări specifice, aplicabile cazurilor de încălcări comise de asociații de întreprinderi, care se adaugă celor deja recunoscute de jurisprudență. În schimb, la punctele 320-323 din hotărârea atacată, Tribunalul a analizat aspectul dacă, în speță, federațiile reclamante se găseau în aceste împrejurări specifice pentru a decide dacă plafonul de 10 % fixat la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 trebuia stabilit mai curând în funcție de cifra de afaceri a membrilor acestora decât în funcție de cifra de afaceri a acestor federații.

104 Trebuie subliniat, pe de o parte, că FNSEA, FNB, FNPL și JA nu contestă constatările făcute de Tribunal în privința lor la punctele 320-322 din hotărârea atacată și, pe de altă parte, că, astfel cum s-a amintit la punctul 59 din prezenta hotărâre, aprecierea faptelor și a elementelor de probă nu constituie, cu excepția cazului denaturării acestora, o problemă de drept supusă ca atare controlului Curții în cadrul unui recurs (a se vedea Hotărârea din 19 septembrie 2002, DKV/OAPI, C-104/00 P, Rec., p. I-7561, punctul 22, și Hotărârea din 13 martie 2008, Comisia/Infront WM, C-125/06 P, Rep., p. I-1451, punctul 57). Or, în speță, nu se invocă, în fața Curții, o denaturare a faptelor.

105 Potrivit FNCBV, două dintre cele patru elemente necesare în mod cumulativ stabilite de Tribunal nu sunt îndeplinite în acest caz. Această federație arată, în primul rând, că semnarea acordului din 24 octombrie 2001 nu prezenta niciun interes pentru membrii săi, întrucât conducea la stipularea unor prețuri minime recomandate de achiziție a vitelor. Acest acord era, prin urmare, contrar intereselor lor. În plus, semnarea acordului menționat nu ar fi permis deblocarea abatoarelor, deoarece blocajele au continuat, astfel cum ar demonstra dosarul Comisiei. Lipsa interesului membrilor federației menționate în ceea ce privește semnarea acordului din 24 octombrie 2001 ar fi, de altfel, confirmată de numărul foarte redus de acorduri locale invocate de Comisie.

- 106 În al doilea rând, autonomia intereselor FNCBV în raport cu cele ale membrilor săi s-ar manifesta nu numai prin faptul că nu este împuternicită să se oblige în numele acestora, ci și prin numărul limitat al acordurilor locale posteroare acordului din 24 octombrie 2001.
- 107 Acest argument nu poate fi primit.
- 108 Într-adevăr, întrucât aprecierea faptelor ține de competența exclusivă a Tribunalului, Curtea nu trebuie să verifice dacă Tribunalul a reținut în mod temeinic, la punctul 322 din hotărârea atacată, că acordul din 24 octombrie 2001 fusese adoptat direct în beneficiul membrilor de bază ai FNCBV și, la punctul 323 din această hotărâre, că acest acord fusese pus în aplicare în special prin încheierea unor acorduri locale între federațiile departamentale și sindicatele locale agricole, pe de o parte, și întreprinderile de sacrificare a animalelor, pe de altă parte.
- 109 FNCBV susține în plus că nici Comisia, nici Tribunalul nu au demonstrat că era imposibil să confere întreprinderilor membre ale federațiilor recurente calitatea de destinatari ale deciziilor Comisiei, astfel încât amenzile să fie aplicate individual acestor membri. Potrivit FNCBV, reiese din cuprinsul punctului 5 litera (c) din liniile directoare că, numai în cazul în care este imposibilă aplicarea unor amenzi individuale membrilor unei asociații de întreprinderi, Comisia poate aplica o amendă asociației însăși, echivalentă totalității amenzilor pe care le-ar aplica membrilor acesteia. În măsura în care Comisia și Tribunalul nu ar fi căutat să motiveze utilizarea cifrelor de afaceri cumulate ale membrilor federațiilor recurente pentru calculul cuantumului amenzilor aplicate acestora, hotărârea atacată ar fi nelegală și ar trebui anulată.

- 110 Trebuie să se constate că teza referitoare la încălcarea punctului 5 litera (c) din liniile directoare a fost invocată de FNCBV pentru prima dată în recurs. Aceasta constituie, potrivit articolului 42 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil în materia recursului în conformitate cu articolul 118 din același regulament, un motiv nou, inadmisibil, în măsura în care nu se bazează pe elemente de fapt sau de drept care au apărut în cursul procedurii.
- 111 Rezultă că al treilea motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA și primul aspect al celui de al cincilea motiv invocat de FNCBV trebuie respinse ca fiind în parte inadmisibile și în parte nefondate.
- 112 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al cincilea motiv, FNCBV arată că motivele invocate la punctul 320 și următoarele din hotărârea atacată sunt în contradicție cu cele dezvoltate la punctul 341 și următoarele din aceeași hotărâre, referitoare la aplicarea regulii care interzice cumulul sancțiunilor.
- 113 Într-adevăr, la punctul 341 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi pus accentul pe semnarea, participarea, răspunderea, rolul individual și chiar pe punerea în aplicare a acordului din 24 octombrie 2001 de către federațiile recurente pentru a justifica faptul că sancțiunea a fost aplicată acestora, iar nu membrilor acestora. În schimb, la punctul 320 și următoarele din această hotărâre, accentul ar fi pus pe faptul că acest acord nu ar privi activitatea federațiilor recurente, pe care măsurile adoptate nu le afectează, că acordul menționat a fost încheiat direct în beneficiul membrilor acestor federații și, în sfârșit, că același acord a fost pus în aplicare de membrii federațiilor menționate.

- 114 Astfel, Tribunalul ar fi dezvoltat două motivări contradictorii care vizează, în primul caz, să susțină că federațiile recurente au avut un rol direct și activ în încheierea și în punerea în aplicare a acordului din 24 octombrie 2001 și, în al doilea caz, să afirme că aceste federații nu au fost decât vectorul transparent al acțiunii membrilor lor.
- 115 În plus, reținând, la punctul 341 din hotărârea atacată, participarea personală a federațiilor recurente la încălcările sancționate prin decizia în litigiu, Tribunalul ar fi recunoscut implicit că luarea în considerare a cifrei de afaceri a membrilor acestora pentru calculul plafonului de 10 % din cifra de afaceri prevăzut la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 nu s-ar justifica în speță.
- 116 Republica Franceză consideră că afirmația Tribunalului de la punctul 343 din hotărârea atacată potrivit căreia, prin decizia în litigiu, nu au fost aplicate sancțiuni membrilor de bază ai federațiilor recurente apare în contradicție cu faptul de a motiva, la punctul 319 din aceeași hotărâre, luarea în considerare a cifrei de afaceri a acestor membri pentru calculul plafonului menționat de 10 % prin împrejurarea că acordul din 24 octombrie 2001 a fost încheiat direct în beneficiul membrilor menționați și în cooperare cu aceștia.
- 117 Aceste motive pretins contradictorii se întemeiază pe o interpretare greșită a hotărârii atacate. Pentru acest motiv, al doilea aspect al celui de al cincilea motiv invocat de FNCBV nu poate fi primit.
- 118 Într-adevăr, trebuie constatat că, pentru a decide dacă plafonul de 10 % fixat la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 trebuia calculat în raport cu cifra de afaceri a ansamblului membrilor federațiilor recurente, Tribunalul a verificat, la

punctele 320-323 din hotărârea atacată, dacă acestea din urmă se găseau în împrejurările specifice identificate la punctul 319 din această hotărâre, și anume dacă încălcarea comisă de aceste federații privea activitățile membrilor proprii și dacă practicile anticoncurențiale în cauză fuseseră executate de federațiile menționate direct în beneficiul membrilor proprii și în cooperare cu aceștia. În cadrul acestui raționament, Tribunalul a trebuit să se aplece asupra misiunii federațiilor recurente, să stabilească activitatea vizată prin acordul din 24 octombrie 2001, precum și beneficiarii acestui acord și să examineze modalitățile de punere în aplicare a acestuia.

119 În schimb, la punctele 341-345 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins motivul referitor la încălcarea de către Comisie a principiului interzicerii cumulului sancțiunilor. În această privință, Tribunalul a stabilit, pe de o parte, că sancțiunea aplicată fiecărei federații recurente fusese pronunțată în considerarea participării și a responsabilității proprii a fiecăreia dintre acestea în comiterea încălcării, toate federațiile recurente participând la aceasta, însă cu intensități și cu implicații diferite. Pe de altă parte, Tribunalul a apreciat că, prin decizia în litigiu, nu fuseseră sancționate de mai multe ori aceleași entități, nici aceleași persoane pentru aceleași fapte, întrucât, prin intermediul acesteia, nu erau aplicate sancțiuni membrilor de bază direcți sau indirecti ai acestor federații.

120 Prin urmare, atunci când, pe baza raționamentului său, a reținut la punctul 324 din hotărârea atacată că, pentru a calcula plafonul de 10 % prevăzut la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, se justifica luarea în considerare a cifrelor de afaceri ale membrilor de bază ai federațiilor recurente și, la punctul 344 din aceeași hotărâre, că identitatea contravenienților era necunoscută, în măsura în care, prin decizia în litigiu, nu au fost sancționate de mai multe ori aceleași entități sau aceleași persoane pentru aceleași fapte, Tribunalul nu a viciat hotărârea atacată ca urmare a unei motivări contradictorii.

- 121 Prin urmare, al doilea aspect al celui de al cincilea motiv invocat de FNCBV trebuie respins ca nefondat.
- 122 În consecință, al treilea motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA și al cincilea motiv invocat de FNCBV trebuie respinse în totalitate.

Cu privire la al patrulea motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA referitor la încălcarea regulii care interzice cumulul sancțiunilor și a principiului proporționalității sancțiunilor în măsura în care Tribunalul a aplicat fiecăreia dintre aceste federații o amendă distinctă luând în considerare cifrele de afaceri cumulate ale membrilor comuni ai acestora

- 123 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, FNSEA, FNB, FNPL și JA susțin că Tribunalul nu putea, fără a încălca principiile interzicerii cumulului și proporționalității sancțiunilor și fără a se contrazice, să aplice amenzi distincte FNSEA și fiecăreia dintre cele trei subfederații ale sale, ai căror membri activi pe piața cărnii de vită și de mânzat sunt comuni. Tribunalul ar fi trebuit să constate că niciuna dintre cele patru federații nu avea interese autonome în raport cu cele ale membrilor lor comuni, precum și cu cele ale celorlalte trei federații și nu ar fi trebuit să valideze modul de calcul al cuantumului amenzilor aplicat de Comisie fiecăreia dintre federații, care era bazat pe cifrele de afaceri cumulate ale membrilor menționați.
- 124 Federațiile menționate arată că Tribunalul, pentru a justifica cumulul sancțiunilor, a luat în considerare fiecare dintre cele patru federații recurente în contextul general, și anume în calitatea lor de entități cu personalitate juridică distinctă, cu buget propriu și cu interese proprii. În schimb, pentru a justifica nedepășirea plafonului, Tribunalul ar fi luat în considerare fiecare dintre aceste federații în contextul particular al încheierii

acordului din 24 octombrie 2001, respectiv în calitatea acestora de federații care acționaseră, toate patru, animate de un singur și identic interes – acela al membrilor comuni activi pe piața cărnii de vită și de mânzat. Cele patru federații recurente sunt de părere că unei singure federații, fie FNSEA, fie FNB, care reunește, fiecare, totalitatea membrilor comuni, putea să i se aplice o sancțiune care să ia în considerare capacitatea financiară a membrilor menționați și că sancțiunea impusă celorlalte trei federații ar fi trebuit să țină seama doar de cuantumul propriilor încasări.

125 Republica Franceză consideră că, în măsura în care membrii de bază ai celor patru federații recurente puteau fi comuni mai multora dintre acestea, Tribunalul a supraapreciat puterea economică a acestor federații. Prin urmare, a ținut seama de cifrele de afaceri ale membrilor fiecăreia dintre cele patru federații recurente pentru a calcula plafonul amenzilor aplicate acestora din urmă determină, în mod necesar, aplicarea unei amenzi disproporționate.

126 Aceste argumente, care au fost deja avansate în primă instanță de aceleași federații reclamante, au fost respinse de Tribunal la punctele 340-346 din hotărârea atacată.

127 Într-adevăr, Tribunalul a amintit, mai întâi, jurisprudența potrivit căreia aplicarea principiului *non bis in idem* este supusă unei triple condiții, de identitate a faptelor, de unitate de contravenient și de unitate a interesului juridic protejat, principiu care interzice sancționarea aceleiași persoane mai mult de o singură dată pentru aceeași conduită ilicită în scopul protejării aceleiași valori juridice și a constatat că, în speță, Comisia sancționase federațiile recurente în considerarea participării și a gradului de responsabilitate proprii fiecăreia dintre aceste federații în comiterea încălcării.

- 128 Tribunalul a apreciat în continuare că împrejurarea că FNB, FNPL și JA sunt membre ale FNSEA nu înseamnă că aceste federații au fost sancționate de mai multe ori pentru aceeași încălcare, federațiile menționate având personalități juridice independente, bugete separate, precum și obiective care nu coincid întotdeauna și îndeplinindu-și acțiunile sindicale în apărarea intereselor care le sunt proprii și specifice.
- 129 În sfârșit, în temeiul jurisprudenței sale potrivit căreia luarea în considerare a cifrei de afaceri a membrilor unei asociații de întreprinderi pentru stabilirea plafonului de 10 % nu înseamnă că le-a fost aplicată o amendă, nici chiar că, în sine, asociația în cauză are obligația de a repercuta asupra membrilor săi sarcina acesteia (a se vedea Hotărârea Tribunalului CB și Europay/Comisia, citată anterior, punctul 139), Tribunalul a reținut la punctul 343 din hotărârea atacată că, întrucât agricultorii individuali, membri indirecti ai federațiilor reclamante, nu fuseseră sancționați prin decizia în litigiu, faptul că membrii de bază ai FNB, ai FNPL și ai JA sunt și membri ai FNSEA nu împiedica Comisia să sancționeze individual fiecare dintre aceste federații.
- 130 În consecință, în mod temeinic a putut Tribunalul să rețină, la punctul 344 din hotărârea atacată, că nu a fost adusă atingere principiului *non bis in idem*, identitatea contraveniențelor fiind necunoscută, și că nu a fost încălcat nici principiul proporționalității, membrii direcți sau indirecti ai federațiilor recurente nefiind sancționați de două ori pentru una și aceeași încălcare.
- 131 Prin urmare, al patrulea motiv invocat de FNSEA, FNB, FNPL și JA trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al șaselea motiv invocat de FNCBV, care vizează reducerea cuantumului amenzii aplicate

132 Prin intermediul celui de al șaselea motiv, FNCBV critică hotărârea atacată întrucât Tribunalul ar fi încălcat articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, fixând cuantumul amenzii care i-a fost aplicată la 360 000 de euro, deoarece această sumă înseamnă aproape 20 % din cifra sa de afaceri, respectiv totalul încasărilor sale, în timp ce dispoziția menționată stabilește plafonul amenzii care poate fi aplicată la 10 % din cifra de afaceri a întreprinderilor contraveniente.

133 Cu toate acestea, întrucât se întemeiază pe premisa potrivit căreia Comisia nu era îndrituită, pentru a verifica dacă cuantumul amenzii aplicate exceda plafonului de 10 % din cifra de afaceri fixat la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, să ia în considerare cifra de afaceri a membrilor federațiilor recurente și din moment ce, potrivit motivelor enunțate la punctele 92-111 din prezenta hotărâre, această premisă este greșită, acest motiv trebuie respins.

134 Întrucât federațiile recurente au căzut în pretenții cu privire la toate motivele invocate, recursul trebuie respins în ansamblul său.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 135 Potrivit articolului 122 primul paragraf din Regulamentul de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 69 alineatul (2) din respectivul regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 136 Întrucât Comisia a solicitat obligarea federațiilor recurente la plata cheltuielilor de judecată, iar acestea din urmă au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată.
- 137 Republica Franceză va suporta propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

- 1) **Respinge recursurile.**

- 2) **Obligă Coop de France bétail et viande, fostă Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV), Fédération nationale des syndicats**

d'exploitants agricoles (FNSEA), Fédération nationale bovine (FNB), Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL) și Jeunes agriculteurs (JA) la plata cheltuielilor de judecată.

3) Republica Franceză suportă propriile cheltuieli de judecată.

Semnături